

Ο κλασικός αθλητισμός στην Κερύνεια

Α. ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Καθηγητή Φυσικής Αγωγής - Ιστορικού του Αθλητισμού

Πρώτα θα 'θελα να συγχαρώ θερμά τους συνδιοργανωτές του σημερινού Συμποσίου «Κερύνεια, θύμησες και Βιώματα», συγχρόνως να τους εκφράσω τις ευχαριστίες μου για την τιμή που μου κάνουν δίδοντάς μου την ευκαιρία ν' αναφερθώ στον κλασικό αθλητισμό της Κερύνειας του ωραιότερου κομματιού της γης. Προτού προχωρήσω στο θέμα μου θα κάμω μια μικρή αναφορά στις ρίζες μας ως απόδειξη του πόσο βαθιές είναι και πόσο υποχρεωμένοι είμαστε να μην τις ξεχνούμε.

Από αυτές τις ρίζες, για να περιοριστώ μόνο στις αθλητικές, θ' αντιλήσουμε διδάγματα, θα αναλογιστούμε το τεράστιο χρέος που κληρονομήσαμε, για να χαράζουμε ένα δρόμο ανηφορικό μεν αλλά πεντακάθαρο, στενό μα ευχάριστο, καρποφόρο, γεμάτο πόθους και οράματα.

Από αρχαίες επιγραφές που βρέθηκαν στην περιοχή, μαθαίνουμε πως υπήρχε στάδιο για γυμναστικούς και ιππικούς αγώνες. Από αυτά τα γραπτά μνημεία θα πρέπει να παραδειγματιστούμε, γιατί τούτα είναι δείγματα της προγονικής μας κληρονομιάς.

Και αν αυτά τα τεκμήρια της προγονικής μας αρχοντιάς αγωνίζονται βάρβαρα ή σοφά να μας τα κλέψουν οι νεοβάρβαροι, δε θα το καταφέρουν να λυγίσουν την ψυχή μας ή να πλαστογραφήσουν τη συνείδησή μας, γιατί το φρόνημα είναι αδούλωτο και οι ψυχές δυνατές.

Αν τα δακτυλίδια της ευγενικής μας γενιάς τα 'κλεψαν οι Ατίλλες με τους πάτρωνές τους, τα δάκτυλα μένουν. Τα ροζιασμένα αυτά χέρια που ακατάπαυστα δουλεύουν τους δρόμους της κλεμμένης λεφτεριάς μας που δε θα μπορέσουν να εξαλείψουν, γιατί το απόθεμά της βρίσκεται στα τρίςβαθα της ψυχής μας.

Με τον περιορισμένο όμως χρόνο που έχω στη διάθεσή μου είμαι υποχρεωμένος να επιστρέψω στο θέμα μου, τον κλασικό αθλητισμό στην Κερύνεια.

Οι άλλες πόλεις είχαν δημιουργήσει τους Γυμναστικούς τους Συλλόγους.

Η Λευκωσία το 1879, η Λεμεσός το 1892,

η Πάφος και Λάρνακα το 1896,

η Αμμόχωστος το 1903.

Η Κερύνεια μπορεί να μην είχε ακόμα φτιάξει το δικό της Γυμναστικό Σύλλογο, αλλά η αθλητική της δράση αρχίζει από το Μάιο του 1895 τελώντας για πρώτη φορά αγώνες θαλάσσης μέσα στα πλαίσια των εορτασμών του Κατακλυσμού.

Τον επόμενο χρόνο εγκαινιάζει εβδομάδα αγώνων. Στις 20 Μαΐου διεξάγονται 14 αγωνίσματα. Διακρίθηκαν: Νικόλαος Φιερός και ο ζαπτιές δεκανέας Μιχαήλ.

Ακολούθησαν μαθητικοί αγώνες, οι οποίοι ήσαν υπό την αιγίδα της συζύγου του αστυνόμου της επαρχίας Τάιζερ. Έγιναν 9 αγωνίσματα στίβου και στη συνέχεια αγωνίσματα θαλάσσης. Τη σημασία που έδινε η Κερύνεια στον αθλητισμό μπορεί κάποιος ν' αντιληφθεί από το γεγονός ότι συνέστησε ειδική επιτροπή από τους Νικόλαο Καρατζιά, Ι. Γ. Δημητριάδη, Μιχαήλ Λεπτό, Γεώργιο Αναστασιάδη και Σ. Θωμαΐδη, η οποία αναλάμβανε όλα τα σχετιζόμενα με τους αγώνες.

Το τεράστιο έργο που επιτελούσε η Ειδική Επιτροπή, αναλαμβάνει πλέον

ο Γυμναστικός Σύλλογος Πράξανδρος, που ιδρύθηκε το 1919. Στις 24 Μαρτίου, με πρωτοβουλία του Διευθυντή της Σεβερείου Σχολής, Γεώργιου Καραγιάννη, των διδασκάλων Σάββα Ι. Ζαβογιάννη, Κώστα Λάππα και με βασικό υποκινητή το Μητροπολίτη Κυρηναίας Μακάριο έγιναν οι πρώτοι επαρχιακοί αγώνες.

Η έναρξη έγινε από το Μητροπολίτη, ο οποίος απηύθυνε ενθουσιώδη χαιρετισμό, επαίνεσε τους αγωνιστές και δεν απέκρυψε τη χαρά του «διότι ο διακαής του πόθος όπως δει τελούμενους αγώνες στην Κερύνεια εξεπληρούτο».

Την επόμενη ημέρα, Δευτέρα, 25η Μαρτίου, ετελέσθη το πρωί δοξολογία μετά το τέλος της οποίας μίλησε ο Διευθυντής της Σεβερείου, Γεώργιος Καραγιάννης.

Ακολούθησε επιβλητική παρέλαση, η οποία κατέληξε στη Μητρόπολη, όπου μίλησε προς τα πλήθη ο Μητροπολίτης. Το απόγευμα συνεχίστηκαν οι αγώνες με μεγάλη τάξη και μεγαλοπρέπεια.

Ο Μητροπολίτης κηρύττοντας τη λήξη των πρώτων Επαρχιακών Αγώνων, εξέφρασε τη συγκίνηση και χαρά του για το καλό ξεκίνημα. Πρόσθεσε πως, αν θέλουμε να καταρτίσουμε αγωνιστές, που να μπορούν να διεκδικήσουν το στέφανο μεγαλύτερων αγώνων, πρέπει να γυμναζόμαστε, πρέπει να ιδρύσουμε Γυμναστικό Σύλλογο, πρέπει να φτιάξουμε γυμναστήριο.

Όταν τέλειωσε την ομιλία του ο σεπτός Μητροπολίτης, κρατώντας κατάλογο πρόσφερε υπέρ της ιδρύσεως Γυμναστικού Συλλόγου δέκα λίρες από μέρους της Μητροπόλεως και τρεις από μέρους του ιδίου.

Συγκινητική υπήρξε η ανταπόκριση των παρισταμένων. Όλοι, πλούσιοι και φτωχοί, γέροντες και νέοι, παιδιά και γυναίκες φιλοτιμούντο ποιος πρώτος θα εγγραφεί και προσφέρει τον οβολόν του υπέρ της ιδρύσεως του Γυμναστικού Συλλόγου. Πρώτος ο δήμαρχος Χαρίλαος Δημητριάδης προσέφερε πέντε λίρες υποσχεθείς πως θα εγγράψει και το Δημαρχείο. Ακολούθησαν ο Σάββας Χαραλάμπους £10,

ο Σπύρος Κ. Χαραλαμπίδης, Κώστας Χ. Φιερός, Νικόλαος Καρατζιάς, Π. Αγαθαγγέλου από £5,

ο Νίκος Χ. Φιερός £6, ο Γεώργιος Λοϊζίδης £4,

ο Σολομωνίδης £3, ο Δημήτριος Χαραλάμπους £5.
Χαρακτηριστική ήταν η περίπτωση του Τούρκου Επιλοχία Τζεμάλ, ο οποίος με ενθουσιασμό διέσχισε το πλήθος και ζήτησε από το Μητροπολίτη να εγγραφεί και αυτός ως ιδρυτής του Γυμναστικού Συλλόγου και προσέφερε ως συνδρομή £1.

Το βράδυ από ομάδα ερασιτεχνών επαίχθη το δράμα «Αι παραμοναί της Εθνικής Επανάστασεως». Από τους αγώνες και το δράμα εισπράχθηκε ποσό £20, το οποίο κατατέθηκε υπέρ του Συλλόγου. Ο Πράξανδρος πια αναλαμβάνει κάθε αθλητική κίνηση της επαρχίας.

Όμως θα 'θελα ως μνημόσυνο ν' αφήσω το μακαριστό, το γνωστό σ' όλους εμάς τους παλαιότερους, Σάββα Χρίστη, να μας μεταφέρει στο πνεύμα της εποχής που η Κερύνεια δημιουργούσε το δικό της Γυμναστικό Σύλλογο.

«Κάποιο δειλινό τότε», λέει ο φιλόσοφος Χρίστης, «στην εσωτερική αυλή του Σεβερείου αρρεναγωγείου της πόλης μας γίνονται οι εξετάσεις του σχολείου στη γυμναστική. Σε κείνη την περίσταση, απάνω, γεννήθηκε ο Γυμναστικός μας Σύλλογος, ο Πράξανδρος. Πρωτογονιός του ήταν ο από την αρχή της αρχιερατίας του ονειρευτής του, τότε Μητροπολίτης και τελευταίως αρχιεπίσκοπός μας, ο αείμνηστος Μακάριος ο 2ος, Αιωνία του η μνήμη. Γονιοί του στάθηκαν οι τότε, Διευθυντής και δάσκαλος του «Σεβερείου», αγαπητοί μου φίλοι, Γεώργιος Καραγιάννης μεταλαμπαδευτής της Ελληνικής παιδείας και σήμερα, Κώστας Λάππας, ανώτερος υπάλληλος τώρα στο Τμήμα Δημοτικών Σχολείων του Γραφείου Παιδείας και Σάββας Ζαβογιάννης, (Σαββίδης μέχρι το 1918), γιατρός στην Αμερική σήμερα, και μοχλός της ενωτικής μας κίνησης στη χώρα εκείνη. Νονός του έγινε ο κ. Καραγιάννης με προτίμηση στον οικιστή της Λαπήθου, από το σύντροφό του τον Κηφέα, οικιστή της πόλης μας. Του νεογέννητου Συλλόγου την προεδρία τη δώσανε σε μας, λόγιοι παράξενοι, χωρίς να είχαμε πάρει κανένα μέρος στην ίδρυσή του, χωρίς να βρισκόμαστε καν στην συγκέντρωση που γεννήθηκε. Ο φόβος του μακαριστού Μακαρίου, για τις γλωσσικές μου ιδέες, σχεδίασε το μεταφύτεμά μου από τη Σχολική Εφορεία στο Γυμναστικό Σύλλογο.

Κι αρχή που αποδέκτηκα στη ζωή μου: «Είμαι άνθρωπος και τίποτες από τα καταπιάσματα του ανθρώπου ξένο για μένα δεν κρατώ» μου έδωσε το κουράγιο να μην αρνηθώ τη βοήθειά μου, όση, κι όποια και αν ήταν.

Κάπου δεκατρία χρόνια κράτησε του Γ. Σ. ΠΡΑΞΑΝΔΡΟΣ η δράση στην περίοδο εκείνη, με διάδοχό μου, τον καλό μου φίλο Ευθύβουλο Ανθούλη στα τελευταία τέσσερα χρόνια. Μαζί με τις φυλακίσεις και τις εξορίες διαλεκτών παιδιών του νησιού μας, το 1931 το συμούνι έρριξε και το σύλλογο τούτο σε μισολήθαργο.

Όποια κι αν ήταν όμως η κατάστασή του, ποτέ δεν έπαψε να στηλώνεται μπροστά μας η έγνοια του γηπέδου, με κάποιο

μικρό ταμείο που είχε σχηματιστεί από τη μέρα της ίδρυσής του. Δόξα να 'χει ο θεός. Τιμή και δόξα να χαρίζει σε κείνους που υπηρετούν τα θελήματά του.

Στο ξαναζωντάνεμα του Συλλόγου με την πνοή των αποφάσεων του Γυμνασίου μας, βρέθηκε και η λύση για το πρόβλημα του γηπέδου.

Η μεγάλη καρδιά του αγαπητού μας δημάρχου μάς έλυσε το μεγάλο τούτο πρόβλημα. Μας χάρισε όλη την έκταση που μας χρειαζόταν κατά τις πληροφορίες που είχαμε πάρει, απ' όπου μπορούσε να μας δοθούν πιο έγκυρα.

Ανίκανη είναι η γλώσσα μου να τον ευχαριστήσκει καθώς πρέπει. Μα στην καρδιά μας, στις Κερύνειας την καρδιά, θα μείνει πάντα χαραγμένο το όνομά του και για την ευγενικιά και μεγάλη τούτη πράξη του, κοντά στη δημαρχιακή του πολιτεία».

Αυτά από το φιλόσοφο, νομικό, τον πραγματικό άνθρωπο Σάββα Χρίστη.

Από του 1922, ο Πράξανδρος καθιερώνει τους επαρχιακούς του αγώνες με απώτερο σκοπό να στείλει εκπροσώπους του στους Παγκύπριους αγώνες.

Από αυτούς τους αγώνες επιλέγεται

ο κολυμβητής Ιωάννης Μιχαήλ, ο οποίος στους 13ους Παγκύπριους Αγώνες της Λεμεσού κέρδισε τη δεύτερη θέση στην κολύμβηση 100μ. ελεύθερο, τη δεύτερη θέση στην κολύμβηση 400μ. και την πρώτη θέση στην κολύμβηση 800μ. Ο ίδιος αθλητής, ο Ιωάννης Μιχαήλ - Καρκάνιας, επαναλαμβάνει το θρίαμβό του στους 15ους Παγκύπριους Αγώνες στη Λάρνακα, το 1924. 1ος στα 800μ. και 2ος στα 100 ή 400μ. ελεύθερο.

Ο Σάββας Χρίστης, συνετός, δεξιότηχνης αγαπητός και αποδεκτός από όλους, παρέμεινε στην προεδρία του Πραξάνδρου μέχρι το 1928. Την χρονιά αυτή υποψήφιοι για το πόστο του προέδρου ήταν ο Σάββας Λοϊζίδης και ο Ευθύβουλος Ανθούλης, καθηγητής στο Γυμνάσιο και δάσκαλος στη «Σεβέρειο».

Τις εκλογές κέρδισε ο Ανθούλης, ο οποίος παρέμεινε στην προεδρία μέχρι της 6ης Ιανουαρίου 1932, ημερομηνία που καταδικάστηκε σε εξάμηνη φυλάκιση από την αποικιοκρατική κυβέρνηση, για την εθνική του δράση στην Οκτωβριανή επανάσταση.

Με τη φυλάκιση έχανε ταυτόχρονα και την άδεια εργασίας ως εκπαιδευτικός. Έτσι εγκατέλειψε την Κερύνεια και εγκαταστάθηκε στη Λευκωσία. Ο σύλλογος παραμένει χωρίς τιμονιέρη και χωρίς καμιά αθλητική δραστηριότητα.

Οι Άγγλοι κρατούντες ζητούν από το Σύλλογο να υποβάλει αίτηση λειτουργίας μετά τα γεγονότα του '31 που εν τω μεταξύ είχαν κλείσει όλους του Γυμναστικούς Συλλόγους. Κανείς δε δέχεται να υπογράψει τέτοιο έγγραφο. Έτσι ο Πράξανδρος παραμένει σε μαρασμό μέχρι το 1948.

Μόλις τα σύννεφα του πολέμου διαλύθηκαν, στην Κερύνεια δημιουργείται νέος Σύλλογος, το Νοέμβριο του 1945, με την

ονομασία Αθλητικός Σύλλογος Κερύνειας (Α.Σ.Κ.) με συμβούλους τους Αντρέα Καριόλου, Αντρέα Καραφυλλίδη, Α. Ζεϋττουγιάν, Χρ. Χριστοφίδη και Γ.Ν. Κατσούρη. Τον επόμενο χρόνο καθιερώνονται πρωταθλήματα ποδοσφαίρου και αγώνες στίβου μεταξύ μαθητών και Συλλόγων. Σε καταστατική συνέλευση που έγινε στις 11 Νοεμβρίου, εξελέγη Διοικητικό Συμβούλιο με Πρόεδρο το σοφό «Νέστορα» Σάββα Χρίστη, αντιπρόεδρο τον Κλεάνθη Γεωργιάδη, Γραμματέα τον Τεύκρο Χειμώνα, Ειδικό Γραμματέα τον Μ. Ν. Μαρκίδη, Ταμία τον Κώστα Χριστοδουλίδη και Μέλη, τους Στέλιο Γεωργιάδη και Γρ. Χρ. Ελισσαίου. Της καταστατικής αυτής συνέλευσης προηγήθηκε άλλη υπό την Προεδρία του Μητροπολίτη, στη Μητρόπολη (5 Νοεμβρίου 1948) με θέμα συζήτησης την επανίδρυση του Γυμναστικού Συλλόγου. Σ' αυτήν ενεκρίθη το καταστατικό και υπεδείχθη πενταμελής προσωρινή Επιτροπή. Από τον ίδιο χρόνο καθιερώνονται οι Επαρχιακοί Αγώνες στίβου στους οποίους μετέχουν όλοι οι Σύλλογοι της Μητροπολιτικής Περιφέρειας. Το Γυμνάσιο Κερύνειας αποτελούσε την ψυχή της Κερύνειας. Καθιέρωσε από του 1946 τους εσωτερικούς του αγώνες όπως και τους επαρχιακούς μαθητικούς Σχολών Μέσης Παιδείας. Τα πρόσωπα που αγωνίζονται να προωθήσουν, να ζωντανεύσουν τον αθλητισμό στην πόλη και την επαρχία είναι τα ίδια τόσο για το σχολικό όσο και τον εξωσχολικό αθλητισμό. Κίνητρό τους, η αγάπη για τη νεολαία, η βαθιά τους πίστη στα ιδανικά της πατρίδας και της θρησκείας, τα οποία συμβολίζει η γαλανόλευκη. Πέρασαν δεκαετίες από τότε που ο Πράξανδρος ανέδειξε τον πρώτο του Παγκυπριονίκη και από του 1949 και για τρία συνεχόμενα χρόνια, ο ομιλών, κερδίζει το άλμα σε ύψος στους Παγκύπριους Αγώνες καταρρίπτοντας την παγκύπρια επίδοση του αγωνίσματος. Ακολουθούν ο Γλαύκος Ταλιάνος, ο Δημήτρης Πατέρας, ο Μιχάλης Σιακαλλής, ο Ανδρέας Ελευθερίου, ο Σάββας Νικολάου, ο Χρίστος Χατζηδαμιανού, ο Ηλίας Αγαπίου, η Μιράντα Νικολάου, ο Μιχάλης Χαραλαμπίδης, η Ειρήνη Χαραλάμπους, ο Κωνσταντίνος Χατζημάρκου, ο Ανδρέας Νικολάου για να παραδώσουν τη σκυτάλη στους νεότερους αθλητές - παγκυπριονίκες του 21ου αιώνα. Από το 1951, ο Πράξανδρος αναλαμβάνει την τέλεση των αγώνων Δημοτικών Σχολείων της επαρχίας σε συνεργασία με τη Σχολική Εφορεία. Το 1952 τελεί τους Γ' Παγκύπριους Ελληνικούς Μαθητικούς Αγώνες στο νεόκτιστο στάδιο του σε συνεργασία με τις σχολικές αρχές της Κερύνειας. Στις 21 Ιανουαρίου 1953, γίνονται εκλογές στο Γ.Σ. Πράξανδρος και εκλέγονται οι: Σάββας Χρίστης, Κλεάνθη Γεωργιάδης, Ιωάννης Ταλιάνος, Τεύκρος Χειμώνας, Αντώνης Παγούρας, Δημητράκης Δημητριάδης και Χρ. Μουστάκας.

Νέα πρόσωπα πλαισιώνουν το Συμβούλιο που εξελέγη στις 3 Απριλίου 1955, οι Μιχαλάκης Φυσεντζίδης, Κώστας Καραγιάννης, Γεώργιος Σ. Γεωργιάδης.

Το 1957, ο Σάββας Χρίστης για προσωπικούς λόγους αποσύρεται από την Προεδρία και στη θέση του εκλέγεται ο Κλεάνθης Γεωργιάδης.

Στο μεταξύ με πρωτοβουλία του Πραξάνδρου, σε σύσκεψη που έγινε στις 7 Φεβρουαρίου 1954, αποφασίζεται η ίδρυση αθλητικού και Ποδοσφαιρικού Σωματείου με την επωνυμία «Ποδοσφαιρική Αθλητική Ένωσης Κερύνειας» (Π.Α.Ε.Κ.).

Μετά την έγκριση του καταστατικού εξελέγη Διοικητικό Συμβούλιο του νέου Σωματείου από τους Ανδρέα Κατσελλή, Τάκη Γεωργιάδη,

Π. Παπαχριστοφόρου και Ντίνο Βράχα.

Τα εγκαίνια του οικήματος της Π.Α.Ε.Κ. έγιναν στις 15 Μαρτίου 1954 στην οδό Ελευθερίας.

Τον ίδιο χρόνο, το Σύλλογο Αποφοίτων Γυμνασίου Κερύνειας (Σ.Α.Γ.Κ.) με ζωή πέραν των δέκα χρόνων υπηρετούν μετά από αρχαιρεσίες, στις 17 Οκτωβρίου 1954, οι Φρίξος Βράχας, Σάββας Παπασάββας, Α. Κοσμάς,

Ν. Καρεφυλλίδης, Ντ. Χαραλάμπους και με ελεγκτές τους Τ. Αδαμίδη και Νίκο Χατζηπέτρου, συνεργαζόμενοι στενά με τον Πράξανδρο και την Π.Α.Ε.Κ. στην αθλητική πολιτιστική και εθνική δράση.

Ο Πράξανδρος, πέραν από τους 3ους Παγκύπριους Μαθητικούς αγώνες το 1952, έχει στο ενεργητικό του διοργανώσει Παγκύπριων αγώνων σ' όλες τις κατηγορίες ανδρών, εφήβων, γυναικών και νεανίδων.

Αγαπητοί μου, ο Αθλητισμός της Κερύνειας δεν μπορεί ν' αποτελέσει θέμα μιας ολιγοσέλιδης, δεκαπεντάλεπτης μελέτης. Χρειάζονται πολλές ώρες, για να μπορέσει κάποιος να μεταφέρει τα μηνύματα, τα διδάγματα μέσα από τα οποία γαλουχήθηκαν οι χιλιάδες των ανθρώπων που δεν προσκυνούν, δεν ταπεινώνονται, των ανθρώπων που ζουν και κινούνται με το όραμα του πιο όμορφου κομματιού στον κόσμο της Κερύνειας.